

Drammensregionens Interkommunale Havnevesen Saksbehandler, innvalgstelefon
Postboks 636 Strømsø Andreas Røed, 32266614
3003 Drammen

Att. Einar Olsen

Vedtak om tillatelse etter forurensningsloven til utfylling ved Drammen havn - Utfylling Holmen øst Trinn 3

Fylkesmannen i Oslo og Viken har ferdigbehandlet søknaden fra Drammensregionens Interkommunale Havnevesen og fatter vedtak om tillatelse til utfylling i sjø i forbindelse med utvidelse av havneområdet på Holmen i Drammen i kommune.

Tillatelse med tilhørende vilkår følger vedlagt.

Drammensregionens Interkommunale Havnevesen skal betale kr. 99 900,- for behandling av søknaden.

Vedtaket om tillatelse og gebyrfastsettelse kan påklages av berørte parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker.

Fylkesmannen i Oslo og Viken viser til søknad om tillatelse etter forurensningsloven¹ fra Drammensregionens Interkommunale Havnevesen datert 4. juni 2020, der det søkes om tillatelse til utfylling i sjø ved Drammen havn (TEK20-02 Utfylling Holmen øst, trinn 3).

Bakgrunn

Drammen havn er lokalisert på Holmen i innerste del av Drammensfjorden, sørøst for Drammen sentrum. Terminalen på havna er en av 31 stamnetthavner og er tilknyttet statlig infrastruktur på vei, sjø og bane. Området er preget av industrivirksomhet og havneaktivitet, og er fylt ut i flere omganger de siste tiårene. For tiden pågår det en utfylling for å etablere et nytt landområde på østre del av Holmen på ca. 80 000 m². Drammen havn planlegger imidlertid ytterligere utfylling i området øst for Holmen for å utvide havneområdet for havneformål og industri. I tillegg er det planlagt en mindre utfylling i området nordøst for Holmen.

¹ L13.03.1981 nr. 6 Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven).

Søknad

Drammensregionens Interkommunale Havnevesen søker om å fylle ut ca. 5 520 000 m³ (± 1 100 000) steinmasser i Drammensfjorden, innenfor et areal på 190 900 m² (±10 000 m²). Tidsperioden for gjennomføringen av tiltaket vil være mellom 2021-2031 med hovedvekt på årene 2021-2025. Massene vil i all hovedsak komme fra pågående samferdselsprosjekter på Østlandet.

Rambøll har på vegne av Drammen havn gjennomført miljøtekniske sedimentundersøkelser (april 2020) i områdene ved og rundt Drammen havn. Disse undersøkelsene avdekket at tiltaksområdet i all hovedsak består av silt og sand med innslag av leire. Når det gjelder tungmetaller ble det påvist nikkel og sink i tilstandsklasse III (moderat) ved enkelte prøvepunkter. Det ble også påvist enkelte PAH-forbindelser i tilstandsklasse III-IV (moderat-dårlig) ved enkelte prøvepunkter. Konsentrasjonen av TBT (effektbasert) tilsvarer tilstandsklasse V (svært dårlig) ved alle prøvepunkter.

Miljøkonsulent Agnes AB har på vegne av Drammen havn utarbeidet en rapport med vurdering av miljøpåvirkning for fisk og fiskevandring ved utfylling av Drammen havn (27.12.2016/rev03). Rapporten konkluderer med at konsekvensene for fisk og fiskevandring ved gjennomføring av planlagt utfylling ikke vil medføre vesentlige negative påvirkninger. Det vurderes derimot at anleggsperioden kan ha en påvirkning på spesielt sjørreten, ettersom denne oppholder seg nær elvemunningen når den vandrer ut av Drammenselva. Det anbefales derfor at det etableres et overvåkingsprogram og styringskriterier som reduserer risiko for spredning av partikler under arbeidene. Konsulent mener også at tyngre utfyllingsarbeid i fyllingens framkant bør gjennomføres på vinterstid da fiskemengden i tiltaksområdet er lavest i denne perioden.

Høring

Søknaden fra Drammensregionens Interkommunale Havnevesen har vært på høring i tidsrommet 22. juni 2020 til 7. august 2020, og ble kunngjort på Fylkesmannens nettside, jf. forurensningsforskriften § 36-8. Søknaden ble også forhåndsvarslet sakens parter (jf. § 36-6), og andre enn sakens parter som vedtaket kan angå (jf. § 36-7).

Det kom 4 uttalelser fra høringen. Høringsinnspillene var fra Fiskeridirektoratet, Naturvernforbundet, Drammens sportsfiskere – vannmiljøutvalget og Kystverket. Nedenfor gjengis en oppsummering av høringsuttalelsene.

Fiskeridirektoratet ser det som negativt at viktige naturverdier ødelegges eller at miljøgifter slippes ut eller spres i naturmiljøet hvor de akkumuleres i næringskjeden. Dette kan på sikt representere en potensiell fare for mennesker og dyr. Dersom Fylkesmannen gir tillatelse til omsøkt tiltak må det gjennomføres tiltak for å redusere spredning av forurensede partikler, miljøgifter og plast eller sprengstein. Tiltaket må gjennomføres på en skånsom måte, slik at omliggende naturmiljø i så liten grad som mulig påvirkes. Det omsøkte tiltaket vil ikke komme i konflikt med fiskeriinteressene i området.

Drammen havn svarer at steinmassene vil bli lagt ut på en så skånsom måte som mulig. En steinsjetè/fyllingsfront vil bli etablert med rene masser av god geoteknisk kvalitet, typisk sprengstein og lignende i ytterkant av tiltaksområdet ut mot Drammensfjorden. Denne vil redusere spredning av eventuelle forurensede partikler i sedimentene. Massene som vil bli benyttet vil være analysert på forhånd slik at man vet massenes egenskaper før de tas i bruk. Det vil ikke bli benyttet steinmasser som ikke er i henhold til krav i tillatelsen. Det vil være et krav om bruk av elektroniske tennere i

sprengningsarbeidene i alle avtaler om mottak av steinmasser. Dette vil redusere plastrestene i sprengsteinmassene til det minimale.

Naturvernforbundet viser til en rapport som påpeker at det er et betydelig usikkerhetsmoment med ras og erosjon ved overgangen mellom elv og fjord. Naturvernforbundet antar at rapportens påpekning av sannsynlig økt erosjon på Strømsø-siden vil føre til spredning av forurensede sedimenter til gyteområder. I den rådende prekære tilstanden til kysttorskbestanden i Oslofjorden mener vi at livsbetingelsene til kysttorsken må ha høyere prioritet enn utvidelse av elva.

Naturvernforbundet ber om å få bekreftet at det finnes tilstrekkelig kunnskap om hvordan partikler fra bergarter som foreslås dumpet påvirker kysttorsken, og etterlyser informasjon om bergartenes fysiske og kjemiske egenskaper, jf. naturmangfoldloven § 8 (kunnskapsgrunnlaget). Før-prinsippet bør føre til at dumping ikke tillates før virkningene er undersøkt godt nok, og det er iverksatt tilstrekkelig avbøtende tiltak til å ivareta de viktige gyteområdene til kysttorsken, jf. naturmangfoldloven § 11 (kostandene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) og § 12 (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder).

I forbindelse med utfylling av leveområdene til kysttorsk etterlyser Naturvernforbundet kompensierende tiltak for leveområdene som blir berørt, jf. forurensingsforskriften kapittel 40, vedlegg 2 og forskrift om konsekvensutredning § 23 (forebygging av virkninger).

Dersom tiltaket tillates, ber Naturvernforbundet om at det gis pålegg om bruk av siltgardin og fortløpende prøvetakinger så lenge utfyllingene foretas. Det bes også om at det foretas en undersøkelse med hensyn til kysttorsk før tillatelse til ytterligere utfyllinger blir gitt.

Drammen havn påpeker at rapporten omhandler en utredning for en betydelig større utfylling enn det nå søkes om. Utfyllingen vil bli mindre enn halvparten av det som er beskrevet i utredningen, samtidig som fyllingskanten mot sør (Strømsøløpet) er vinklet nordøstover slik at vannmassene får større plass. Dette vil si at endringene i strømforhold og flom blir mindre enn beregningene av det rapporten viser.

Steinmassene som vil bli benyttet i utfyllingen vil være analysert i henhold til krav i tillatelsen slik at man vet massenes egenskaper før de tas i bruk. Det vil ikke bli benyttet steinmasser som ikke er i henhold til krav i tillatelsen. Det er ikke registrert gyteområde eller viktig oppvekst- eller beiteområder for fisk i området rundt Holmen (Yggdrasil). Overflaten på et utfylt område kan designes på forskjellige måter og det vil derfor være store muligheter for at utfyllingen kan gi bedre leveområder for fisk og bløtdyr enn det de har i dag.

Siltgardin som spredningshindrende tiltak for partikler er ikke mulig å benytte i området grunnet områdets utforming og bruk. Det er anbefalt at utfyllingen starter med utlegging av en steinsjete på sjøbunnen slik at det dannes en ring rundt anleggsområdet. Dette vil redusere en eventuell partikkelspredning til utenforliggende sjøområder. Turbiditets og pH-målinger vil bli gjennomført kontinuerlig gjennom hele tiltaksgjennomføringen.

Steinmassene som vil bli benyttet i utfyllingen vil være analysert på forhånd slik at man vet massenes egenskaper før de tas i bruk. Det vil ikke bli benyttet steinmasser som ikke er i henhold til krav i tillatelsen.

Drammen Sportsfiskere – Vannmiljøutvalget påpeker at søknaden ble lagt på høring 22. juni 2020 til 7. august 2020. Etersom deler av høringsfristen inngår i fellesferien, meddeles det at de ikke

klarer å samle utvalget innen fristen. De rekker heller ikke å studere tilsendte dokumenter, samt sørge for å få frem egen dokumentasjon, få materialet drøftet, og prioritere hvilke saker de må gi innspill til innen fristens utløp. Dette gjelder ikke minst ulike konkrete forslag til avbøtende tiltak og hvilke vilkår de finner det realistisk å stille. Dette er vesentlige spørsmål som søker ikke opplyser om.

Drammen Sportsfiskere mener at deler av søknaden er feilaktig opplyst. Dette gjelder blant annet oppfatningen av at nedre elvebasseng er uten terskler mellom Svelviksund og Liersund (i dag Øvre Sund). Denne oppfatningen kan bli fatal for sentrumsområdene og byens infrastruktur. Drammen Sportsfiskere kan ikke se vassdragstekniske forhold er tilstrekkelig utredet. Betydningen av pågående endringer av bebyggelse, elveløp og øyer på elvesletta, i tverrsnittet fra Strømsø til Brakerøya og Nøstestranda, må undersøkes nærmere. Alle potensielt irreversible terskelbyggende tiltak på elvesletta og spesielt på Holmen må stoppes.

Drammen Sportsfiskere viser til en kronikk om kysttorsken og hvordan den vil bli påvirket som følge av ytterligere utfylling ved Drammen havn. Verken lokale myndigheter eller ansvarlige søkere har svart på noen av de utfordringene som kronikken reiser. Drammen Sportsfiskere mener at kommunestyrets vedtak etter plan og bygningsloven er ugyldig. Søknaden fra Havnevesenet bidrar heller ikke med noe konstruktivt.

Drammen Sportsfiskere mener det er et behov for å utarbeide en helhetlig konsekvensanalyse, der Drammen Sportsfiskere i innledende fase kan gi innspill til planlegging av undersøkelser og ulike tema for prosessen. I et lengre perspektiv er Drammen Sportsfiskere sikre på at både lokalsamfunnet og nasjonale myndigheter er tjent med å følge spilleregler som ikke undergraver nasjonale retningslinjer. Statens uttalte nasjonale målsetting har lenge vært at tiltaksområder av nasjonal betydning skal sikres en økosystembasert forvaltning.

Følgen av manglende undersøkelser er i dag at det pågår udokumenterte prosesser i dypvannet, som endrer økosystemene, som fortsatt ikke er tilstrekkelig undersøkt. Ukjente mengder lagrede miljøgifter (TBT) i dypvannsområdene blir nå tatt opp i kretsløpet som følge av økt tilstrømming av oksygenholdig vann fra Svelvikstrømmen. Dette uten at tiltaket var godkjent som økosystembasert. Et av resultatene ble nye kostholdsråd for sjøørret og skrubbe. I stedet for gjennom en konsekvensutredning å undersøke årsakssammenhengene, blir denne triste tilstanden av havnemyndighetene brukt til å snakke naturverdier ned. Drammen Sportsfiskere har ved mange anledninger satt fram krav om helhetlige undersøkelser av vassdragets to store økosystemer, uten å få begrunnede svar. Dagens manglende kunnskap kan ikke vedvare. Det trengs kunnskap om hvordan to økosystemer preger og spiller sammen i hele vassdragets utstrekning fra Vikersund til Svelviksund.

Drammen havn svarer at søknad om utfylling er nøye vurdert og utredet i forbindelse med områdereguleringen for Holmen. Drammen havn mener at de vassdragstekniske forhold er tilstrekkelig utredet. Reguleringsbestemmelsene er endret i tråd med anbefalingene fra NVE. Det vises spesielt til vedlegg 6 *Flom og strøm_Multi2016* og vedlegg 7 *Flom og strømning*. Supplerende utredning; Multiconsult, 31.01.2018 og Vedlegg 9 *dokumentasjon på områdestabilitet og vurdering av stabilitetsforholdene ved ekstrem flom*. Dokumentene har også vært til uavhengig 3. partskontroll hos utenlandske spesialister (Dr. Blasy- Dr. Øverland Beratende Ingenieure GmbH & Co. KG) etter bestilling fra Drammen kommune.

Drammen havn mener at konsekvensene ved utfyllingen er utredet tilstrekkelig. Det vises til alle utredninger gjennomført i forbindelse med områdereguleringen for Holmen og spesielt til denne søknadens vedlegg nr. 5 *Vurdering av miljøpåvirkning for fisk og fiskevandring* – Agnes AB.

Drammen havn påpeker også at de har vært involvert i «Ren Drammensfjord 2015» prosjektet helt fra starten av og har bidratt til at Drammensfjorden har blitt renere ved blant annet å mudre langs kaier og dekke til forurensede sedimenter med rene steinmasser. Når det gjelder påstanden om at ukjente mengder lagrede miljøgifter (TBT) i dypvannsområdene nå blir tatt opp i kretsløpet som følge av økt tilstrømming av oksygenholdig vann fra Svelvikstrømmen, så har det blitt gjennomført to fiskeundersøkelser (NIVA 5713-20018 og Norconsult 5142611-02 2014) siden Svelvikstrømmen ble utdypet. Konklusjonen til disse undersøkelsene viser at det ikke er økt innhold av miljøgifter i biota som følge av at mer sediment får tilgang på oksygen. Utfyllingen som er planlagt vil føre til at områder som nå er forurenset med TBT, vil bli dekket og vil bidra til enda mindre spredning av forurensede sedimenter. Utfyllingsfronten vil kunne bidra til leveområder for fisk og bløtdyr enn det de har i dag. Drammen havn mener at forholdene rundt tiltaksområdet er utredet tilstrekkelig.

Kystverket har ingen vesentlige merknader til søknaden om tillatelse etter forurensningsloven. Kystverket gjør oppmerksom på at tiltakene er søknadspliktige etter havne- og farvannsloven § 14. Utfyllingen som strekker seg inn i farledens areal er det Kystverket som skal behandle etter havne- og farvannsloven, jf. havne- og farvannsloven § 14 andre ledd.

Drammen havn svarer at utfyllingen er tidligere behandlet av Kystverket i forbindelse med områdereguleringen for Holmen. Drammen havn vil sende inn søknad om tiltaket til Kystverket så fort som mulig.

Fylkesmannens vurdering

Generelt

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkårene etter forurensningsloven § 16, legges det vekt på de forurensningsmessige ulempe ved tiltaket, sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 femte ledd. Dette innebærer at det foretas en helhetlig vurdering der både forurensningshensyn, generelle miljøhensyn og alminnelige samfunnsmessige hensyn tas med i betraktningen. Ved fastsetting av vilkår har Fylkesmannen lagt vekt på hva som kan oppnås med de best tilgjengelige teknikker.

Fylkesmannen vurderer også saken på bakgrunn av søknaden, høringsuttalelsene og generelle krav til utslipp. Selv om forurensningen holdes innenfor fastsatte vilkår, plikter tiltakshaver å redusere sine utslipp og påvirkning på miljøet så langt det er rimelig uten urimelige kostnader. At forurensningen er tillatt utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulempe eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

For å følge opp vannforskriftens §§ 4 og 12 om miljømål for overflatevann, som sier at «*tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand*», settes det stadig strengere krav til utslipp til sjø og vassdrag. I tillegg til kravene i forurensningsregelverket og vannforskriftens § 4, skal alle saker som berører naturmangfold ifølge naturmangfoldloven § 7 vurderes etter prinsippene i §§

8-12 i samme lov. Det skal fremgå i beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i saken.

Tillatelsen fritar ikke tiltakshaver fra plikten til å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover, eller plikten til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 8 stiller krav om at offentlige beslutninger som berører naturmangfold skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse, økologisk tilstand og effekten av eventuelle påvirkninger.

I Miljødirektoratets database Naturbase (2020) ligger Drammen havn innenfor naturtypen *Drammenselva-Holmen* (BN00083552) som utgjør Drammenselvas deltaområde. Dette deltaområdet regnes som svært viktig for biologisk mangfold, da Drammenselvas utløp er et av de mest artsrike fiskeområdene i Norge. Det er registrert 42 fiskearter i Drammenselva og Drammensfjorden. Det er derfor av nasjonal betydning å bevare fjordbassenget og de nedre deler av Drammenselva som beite-, reproduksjons- og oppvekstområde for fisk. Området ligger i utløpet av Drammenselva, og er en delt holme dannet av elveavsetninger. I dag er Holmen bebygget, og utfyllinger av steinmasser har utvidet holmen mot fjordsiden. Ca. 90 % av vannmassene følger Strømsønsiden og ca. 10 % følger Bragernessiden. Det er ikke registrert noen arter av stor eller særlig stor forvaltningsinteresse i influens- eller tiltaksområdet for utfyllingsarbeidet.

Kysttorsk har vært en vanlig art i indre deler av Drammensfjorden, men bestanden av torsk har opplevd en drastisk nedgang i senere år. Fisk i spesielt yngre livsstadier er utsatt for vann med høy konsentrasjon av partikler. Det er imidlertid ikke registrert noe gyteområde for kysttorsk i Indre Drammensfjord. Det nærmeste gyteområdet for kysttorsk er registrert like nord for Holmsbu (Yggdrasil 2020). Dette er et godt stykke sør for Svelvikterskelen og langt unna tiltaksområdet. Det er derfor lite sannsynlig at utfylling ved Drammen havn vil medføre negativ påvirkning på gyteområdet.

På bakgrunn av kunnskapsgrunnlaget og føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9, vurderer Fylkesmannen at vi har tilstrekkelig kunnskap om de mulige effektene av tiltaket til å beslutte om tillatelse skal gis. Av hensyn til føre-var prinsippet har vi stilt vilkår til gjennomføring av utfyllingsarbeidene. Det stilles blant annet krav om at det skal gjennomføres turbiditetsmålinger ved utfylling. Dersom turbiditetsmålinger skulle overskride fastsatte grenseverdier, skal tiltakshaver stanse utfyllingsarbeidene til turbiditeten er på et tilfredsstillende nivå. Det vil trolig kunne forekomme negative virkninger på fisk og fiskevandring under utfyllingsarbeidene. Disse virkningene kan likevel reduseres ved at det ikke gjennomføres utfyllingsarbeider på nattetid, da fiskens vandringsaktivitet er størst på natta. Fylkesmannen har derfor stilt krav til at det ikke skal gjennomføres utfyllingsarbeider mellom klokken 23:00-06:00 i perioden mellom 1. mai og 1. november. Fylkesmannen mener også det er viktig at tyngre utfyllingsarbeid i fyllingens framkant gjennomføres på vinterstid, da fiskemengden i tiltaksområdet er lavest i denne perioden.

Vi mener det er viktig å fokusere på at alle tiltak i vann og vassdrag er med på å øke den samlede belastningen på en resipient og på det biologiske mangfoldet. Ved fastsetting av vilkår har derfor Fylkesmannen lagt vekt på prinsippet om samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. Området utfyllingen skal gjennomføres i er under påvirkning av en rekke faktorer, deriblant avrenninger fra by, infrastruktur og transport, samt andre fysiske endringer.

Vi minner også på at det er tiltakshaver som skal dekke kostnadene ved å unngå og begrense skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 11. Tiltakshaver plikter også å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder slik at en unngår eller begrenser skadevirkninger på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 12.

Vanntype og økologisk tilstand

I vannforvaltningsdatabasen Vann-Nett ligger Drammen havn i vannforekomsten *Drammensfjorden-indre* (0101020801-C). *Drammensfjorden-indre* er karakterisert som en sterkt ferskvannspåvirket fjord med «dårlig» økologisk tilstand. Det er de biologiske kvalitetselementene som gjør at *Drammensfjorden-indre* ikke oppnår «god» økologisk tilstand. Den kjemiske tilstanden i vannforekomsten er registrert som «dårlig» på grunn av påvisning av TBT, DDT og enkelte PAH-forbindelser i bunnsediment, samt påvisning av PFOS, bromerte difenyletere og kvikksølv i biota. Vannforekomsten er allerede i stor grad påvirket av diffuse avrenninger fra by/tettsted, transport og infrastruktur, samt fysiske endringer forårsaket av mudring og utfyllinger.

Vannforekomsten *Drammenselva* (012-2399-R) renner ut i *Drammensfjorden-indre*. *Drammenselva* er karakterisert som en svært stor, kalkfattig og klar elv med «svært dårlig» økologisk tilstand. Årsaken til at *Drammenselva* har «svært dårlig» økologisk tilstand er at lakseparasitten *Gyrodactilus salaris* forekommer i vassdraget, samt at tettheten av lakseparr er lav. Den kjemiske tilstanden i *Drammenselva* er også registrert som «dårlig», og dette er i all hovedsak på grunn av påvisning av enkelte PAH-forbindelser som for eksempel benzo(a)pyren.

For å sikre at utfyllingsarbeidene ikke medfører forringelse av tilstanden til *Drammensfjorden-indre*, har Fylkesmannen stilt krav til resipientovervåking gjennom hele anleggsperioden, samt overvåking frem til et år etter at arbeidene er avsluttet. På bakgrunn av avbøtende tiltak i sammenheng med utfyllingsarbeidene, samt resipientens størrelse og tåleevne vurderer Fylkesmannen at det kan gis tillatelse til det omsøkte tiltaket uten at dette medfører vesentlig risiko for forringelse av miljøtilstanden i *Drammensfjorden*, jf. vannforforskriftens §§ 4 og 12.

Forurensningens omfang

Arbeidene vil medføre utfylling av masser fra land og fra lekter. Sedimentet i det planlagte utfyllingsområdet består hovedsakelig av silt og sand. Dette kan øke turbiditeten i vannmassene, og Fylkesmannen har derfor stilt krav til at det ikke skal fylles ut masser hvis turbiditetsmålerne er ute av funksjon. Det er av nasjonal betydning å bevare fjordbassenget og de nedre deler av *Drammenselva* som beite-, reproduksjons- og oppvekstområde for fisk. Sprengstein fra vei- og jernbaneprosjekter kan inneholde både nitrogenrester og skarpkantede partikler som kan være til skade for fisk og andre marine organismer. Grenseverdien for turbiditet settes derfor til 10 NTU over referansenivå. Dersom turbiditetsmålinger overskrider 10 NTU over referansenivå utover en periode på 20 minutter skal arbeidene stanses. Arbeidene kan ikke startes opp igjen før turbiditeten er på et stabilt nivå under grenseverdien.

Fylkesmannen stiller vanligvis krav til avbøtende tiltak i form av partikkelsperre ved utfyllingsarbeider i sjø og vassdrag. Dette settes oftest som et krav, da utfylling av masser kan medføre oppvirvling av partikler og eksisterende miljøgifter som ligger i sedimentet. Det er viktig at miljøgifter i sedimentet ikke oppvirvles og akkumuleres i næringskjeden. Dette kan på sikt medføre fare for både dyrs og menneskers helse. Drammen havn har opplyst om at det vil være vanskelig å gjennomføre de planlagte utfyllingsarbeidene med partikkelsperre på grunn av blant annet store vanddyp og strømhastighet. For utfyllingen ved Bragernesløpet kan det være mulig å gjennomføre

arbeidene med siltgardin, men dette vil i stor grad være avhengig av strømforholdene i løpet, samt propellstrøm som generes av skip som kommer og forlater Kattegat kai. Generelt fungerer siltgardiner best i områder med rolige strømforhold (strømhastighet under 10-15 cm/s). I tilknytning Bragernesløpet er strømhastigheter vanligvis større enn dette.

For utfyllingen mot øst opplyser Drammen havn at det ikke vil være praktisk mulig å gjennomføre tiltaket med siltgardin. Dette skyldes av vanddyptet (>30 m), lengden på siltgarden, strømninger fra Tangenløpet og at dette vil være midt i skipsleden. Dersom siltgarden ligger i skipsleden, må den åpnes og lukkes hver gang et skip skal ankomme eller gå fra kaiene på Risgarden eller Kattegatkaiene. Den vil også måtte åpnes og lukkes hver gang lekteren skal inn eller ut av utfyllingsområdet.

Drammen havn opplyser at en siltgardin på 30 meters dyp vil tilsvare ca. en boligblokk på 12 etasjer i høyden. En så stor siltgardin vil praktisk sett være umulig å håndtere. Det vil være stor fare for at siltgarden vil bli ødelagt under åpning/lukking, hvis det i hele tatt er mulig å få til det. Dersom åpning og lukking av en slik siltgardin er mulig, vil åpning av siltgarden kunne medføre betydelig partikkelspredning til vannmiljøet. Fylkesmannen vurderer på bakgrunn av dette å ikke stille krav til bruk av partikkelsperre ved Drammen havn.

Fylkesmannen mener likevel det er viktig at partikler ikke spres til vannmiljøet som følge av utfyllingsarbeidet, fordi undersøkelser har vist at sedimentet er forurenset med både nikkel, sink, PAH-forbindelser og TBT. Det stilles derfor krav om at det skal legges ut et lag med 30 cm sand i forkant av utfyllingsarbeidene for å begrense spredning av forurensning. Sandmassene må tilfredsstille tilstandsklasse I-II i henhold til Miljødirektoratets veileder for *Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota* (M-608/2016), og skal ikke inneholde plast eller annet avfall. Sanden må også være av en beskaffenhet som gjør dem egnet til å forhindre oppvirvling og spredning av forurenset sediment når steinmassene legges ut. Det stilles ikke krav til utlegging av sandmasser der sjøbunnen allerede er dekket av eksisterende fylling, da det ikke foreligger noen vesentlig fare for oppvirvling av sediment på disse stedene. Drammen havn er selv ansvarlig for å kartlegge hvor det vil være behov for utlegging av sand, og hvor dette ikke vil være nødvendig. Dokumentasjon, herunder kart og koordinater, på hvor det skal legges ut sand skal foreligge i virksomhetens internkontroll.

Fylkesmannen har også stilt krav om at det skal gjennomføres målinger av pH og nitrogenforbindelser under utfyllingsarbeidene. Vannet i tiltaksområdet er brakkvann. pH i sjøvann er oftest begrenset til intervallet mellom ca. 7,5 til 8,4, mens pH i ferskvann oftest ligger i intervallet mellom 6 til 7,5. Tidligere pH-målinger som har blitt gjennomført ved Drammen havn i sammenheng med utfyllingsarbeidene har normalt ligget på et intervall mellom 7,3 og 7,7. For å sikre at det ikke oppstår toksiske forhold i vannforekomsten i forbindelse med arbeidene stiller Fylkesmannen krav om at arbeidene må stanses dersom pH i overflatevann (målt på 1 meters dyp) blir høyere enn 8,5. Arbeidene skal ikke gjenopptas før målinger viser en pH-verdi på under 8,5.

For å sikre at fyllingen ikke raser ut i sjøen, skal det etableres flere motfyllinger i sjøen. Drammen havn har opplyst om at det skal etableres en steinsjete i ytterkant av tiltaksområdet for å hindre spredning av partikler. Da tiltaksområdet er forurenset med blant annet TBT, PAH-forbindelser og enkelte tungmetaller, mener Fylkesmannen at det er viktig at arbeidene gjennomføres på en så skånsom måte som mulig for å begrense spredning av forurensete partikler videre ut i fjorden.

Plastforurensing

Sprengsteinsmasser fra vei- og jernbaneprosjekter inneholder ofte skyteledninger, tennsatser og føringsrør av plast. Plast brytes i liten grad ned i det marine miljøet, men fragmenteres over tid til små plastpartikler (mikroplast og nanoplast). Det kan også forveksles som mat av marine organismer, og fragmenterte plastpartikler kan trenge inn i organismenes celler og påvirke dem negativt. For mennesker oppleves plast i sjøen og i strandsonen som skjemmende, og det kan føre til betydelige bruksulemper. Mikroplast og nanoplast vil også kunne være et problem for mennesker gjennom opptak fra mat og vann.

Etter Fylkesmannens syn er det svært viktig at steinsmassene som skal benyttes til utfylling i Drammen havn inneholder minst mulig plast. For å sikre dette forutsetter vi at Drammen havn stiller strenge miljøkrav til leverandører av sprengsteinsmasser og at det etableres en god mottakskontroll. Vi finner ikke grunn til å tillate bruk av steinsmasser som inneholder plastarmering. Når det gjelder skyteledninger, tennsatser og eventuelle føringsrør i plast, er det ikke mulig å sortere bort alt dette fra sprengsteinsmassene. Dette kan først og fremst innebære arbeidsmiljørisiko på grunn av faren for å treffe på udetonert sprengstoff, samt at det er svært tid- og kostnadskrevende. Etter en samlet vurdering anser Fylkesmannen det som akseptabelt at det å fylles ut sprengstein, men Drammen havn må jobbe aktivt med masseleverandører for at de skal redusere plastinnholdet i sprengsteinsmassene ytterligere. Drammen havn må også etablere systemer for oppfangning av plast for å hindre spredning til Drammensfjorden. Dette inkluderer blant annet å etablere lenser med skjørt. Disse rutinene skal være operative til enhver tid når det pågår dumping av steinmasser. Drammen havn må derfor sørge for tilstrekkelig belysning ved dumping i mørket for å sikre at plast ikke kommer på avveie.

Forhold til plan og samfunnsmessige hensyn

Kommunestyret i Drammen kommune har i møte av 18.02.2020 vedtatt områderegulering med konsekvensutredning for Holmen, i medhold av plan- og bygningsloven § 12-12. Denne planen åpner for utfylling sjø.

Hensikten med områdereguleringen er å legge til rette for økende aktivitet og arealbruk på Holmen i tråd med kommuneplanens forutsetning. Utviklingen av Holmen skal bidra til å realisere planlagte byutviklingstiltak i Drammen, og avlaste Drammen bys sentrale områder på Sundland, Nybyen, Tangen og Brakerøya.

Holmen har en unik beliggenhet med nærhet til hovedvegnett, jernbane og havn med en sentral rolle både lokalt og regionalt. Utvidelse av arealene på Holmen vil åpne for en fremtidig videreutvikling av Drammen som intermodal havn. Dette legges til rette for økt godstransport både på sjø og bane. Videre utvikling av Holmen som havn inngår som et viktig ledd i strategien for Felles areal- og transportplan for Buskerudbyen 2013-2023 og forslag til Regional plan for areal og transport Buskerud 2018-2035. Nye arealer på Holmen vil bli verdifulle arealer for fremtiden.

Det er også av samfunnsmessig betydning at det finnes områder som kan nyttiggjøre seg av overskuddsmasser av stein når disse er tilgjengelige.

Konklusjon

Vi har vurdert søknaden og lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Fylkesmannen gir på bakgrunn av dette tillatelse til Drammensregionens Interkommunale Havnevesen til utfylling av masser i sjø ved Holmen i Drammen kommune. Det forutsettes at virksomheten drives i samsvar med vilkårene i tillatelsen og forurensningsregelverket for øvrig.

Vedtak om tillatelse

Fylkesmannen gir Drammensregionens Interkommunale Havnevesen tillatelse til utfylling av masser i sjø ved Holmen i Drammen kommune. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11. Det er satt vilkår til tillatelsen med hjemmel i § 16.

Fylkesmannen har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis, og ved fastsetting av vilkårene, lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Tillatelsen med vilkår følger vedlagt dette brevet.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade og ulempe eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

Brudd på tillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79.

Vedtak om gebyr

Fylkesmannen viser til varsel om gebyr datert 11. august 2020. Det ble varslet sats 4-5 som i 2020 utgjør kr. 66 600 – 99 900,- for behandling av søknaden.

På bakgrunn av medgått ressursbruk vedtar Fylkesmannen at forurensningsforskriftens § 39-4 sats 4 kommer til anvendelse i denne saken. Drammensregionens Interkommunale Havnevesen skal derfor betale kr 99 900,- for Fylkesmannens arbeid med tillatelsen. Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4.

Ressursbruk knyttet til saksbehandlingen er lagt til grunn ved fastsettelse av gebyrsats. Herunder hører gjennomgang av søknaden, møter og korrespondanse med søker, høring av saken samt endelig ferdigstilling av tillatelsen. Innsats fra andre fagpersoner hos Fylkesmannen inngår også.

Miljødirektoratet vil ettersende faktura.

Klageadgang

Vedtaket, herunder plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram, eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages. Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales til fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Andreas Røed
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Gudveig C. Bellen Nordahl

Tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i Drammen Havn - Trinn 3

Tillatelsen er gitt i medhold av lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 11 jf. § 16, og i medhold av forskrift 1. juli 2004 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), kapittel 22. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilkårene framgår på side 3 til og med side 13.

Hvis tiltakshaver ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra tiltaket og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt, må tiltakshaver i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Tiltakshaver bør først kontakte forurensningsmyndigheten for å avklare behovet for slik endring.

Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Bedriftsdata

Tiltakshaver	Drammensregionens Interkommunale Havnevesen
Tiltaksområde	Drammen Havn (Holmen)
Postadresse	Postboks 636 Strømsø, 3003 Drammen
Kommune og fylke	Drammen, Viken
Org. nummer	970530169
NACE-kode og bransje	52.221 - Drift av havne- og kaianlegg

Forurensningsmyndighetens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Saksnummer
2020.1097.T	3005.0520.01	2020/20237

Tillatelse første gang gitt: 15.12.2020	Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd:	Tillatelse sist endret:
Hilde Sundt Skålevåg seksjonssjef		Andreas Røed rådgiver

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt	Beskrivelse

Innholdsfortegnelse

<i>Endringslogg</i>	1
1 Tillatelsens ramme	3
2 Generelle vilkår	3
2.1 Gjennomføring av tiltak.....	3
2.2 Sikring av tiltaksområdet	3
2.3 Varsling av tiltaksgjennomføring	3
2.4 Ansvar for overholdelse av vilkår i tillatelsen	4
2.5 Utslippsbegrensninger	4
2.6 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig	4
2.7 Endring av vilkår	4
2.8 Plikt til forebyggende vedlikehold	4
2.9 Tiltakspunkt ved økt forurensningsfare	4
2.10 Internkontroll	5
2.11 Hensyn til friluftsliv og naturmiljø	5
2.12 Tilsyn	5
3 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning	5
3.1 Miljørisikoanalyse	5
3.2 Forebyggende tiltak	5
3.3 Etablering av beredskap	5
3.4 Varsling av akutt forurensning	6
4 Utfylling av masser	6
4.1 Mottakskontroll	6
4.2 Utlegging av sand før gjennomføring av utfylling.....	6
4.3 Gjennomføring av utfyllingen.....	6
5 Kontroll og overvåking.....	7
5.1 Kontroll- og overvåkingsprogram	7
5.2 Overvåking	7
5.3 Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll	8
5.4 Kvalitetssikring av målingene	9
6 Støy.....	9
7 Avfall	9

8	Resipientovervåking.....	9
9	Rapportering til Fylkesmannen.....	10
9.1	Årsrapportering.....	10
9.2	Sluttrapport.....	11

1 Tillatelsens ramme

Tillatelsen omfatter utfylling av 5 520 000 m³ (± 1 100 000) m³ steinmasser innenfor et areal på 190 900 m² (±10 000 m²) i Drammensfjorden ved Holmen i Drammen kommune.

Eventuelle fine masser som følger utfyllingsmassene skal ikke overskride konsentrasjonsgrensene tilsvarende tilstandsklasse II i henhold til Miljødirektoratet sin veileder for grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota (M-608). Det tillates ikke bruk av reaktive bergarter eller bygnings- og rivningsavfall.

Før utfylling foretas skal sjøbunn, som ikke allerede er dekket av eksisterende fylling, dekkes til med et 30 cm tykt lag med sand.

Arbeidene skal gjennomføres fra både land og lekter.

Av hensyn til fisk skal det ikke gjennomføres utfyllingsarbeider mellom klokken 23:00 – 06:00 i tidsperioden mellom 1. mai og 1. november.

Drammensregionens Interkommunale Havnevesen (heretter kalt tiltakshaver) er ansvarlig for at vilkår i tillatelsen overholdes.

2 Generelle vilkår

2.1 Gjennomføring av tiltak

Det forutsettes at tiltaket gjennomføres som angitt i søknaden datert 4. juni 2020 dersom ikke annet fremgår av tillatelsen, andre vedtak eller på annen måte er avklart med Fylkesmannen. Vesentlige endringer i forutsetningene i forhold til det som er oppgitt i søknaden tas opp med Fylkesmannen i god tid før endringene vil bli gjort gjeldende.

2.2 Sikring av tiltaksområdet

De deler av tiltaksområdet hvor det aktivt utføres arbeid på land, skal holdes avsperrert og ikke være tilgjengelig for allmennheten.

2.3 Varsling av tiltaksgjennomføring

Tiltakshaver skal varsle Fylkesmannen senest 1 uke før tiltaket settes i gang og når tiltaket er avsluttet.

2.4 **Ansvar for overholdelse av vilkår i tillatelsen**

Tiltakshaver er ansvarlig for at vilkårene i tillatelsen blir overholdt, og plikter å orientere vedkommende som skal gjennomføre utfyllingsarbeidene om de vilkår som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidet.

2.5 **Utslippsbegrensninger**

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens pkt. 3 til 9. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte miljøgifter oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår gjennom uttrykkelig regulering i vilkårenes pkt. 3 til 9.

2.6 **Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig**

All forurensning fra arbeidene, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall (plast), er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår i pkt. 3 flg. uttrykkelig er satt grenser for.

2.7 **Endring av vilkår**

Fylkesmannen kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelsen, sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake, dersom vilkår gitt etter forurensningsloven § 18 er til stede. Fylkesmannen har på samme grunnlag rett til, på ethvert tidspunkt, å stoppe arbeidene.

2.8 **Plikt til forebyggende vedlikehold**

Tiltakshaver skal sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal kunne dokumenteres.

2.9 **Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare**

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter tiltakshaver så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Tiltakshaver skal så snart som mulig informere forurensningsmyndigheten om forhold som kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 3.4.

2.10 Internkontroll

Tiltakshaver plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette¹. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at utøvende entreprenør overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Tiltakshaver plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Tiltakshaver plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Plikt til å gjennomføre risikoanalyse med hensyn til akutt forurensning følger av vilkår 3.4.

2.11 Hensyn til friluftsliv og naturmiljø

Ved gjennomføring av tiltaket må tiltakshaver tilpasse arbeidet og ta hensyn til friluftsliv og naturmiljø i området.

2.12 Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

3 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

3.1 Miljørisikoanalyse

Tiltakshaver skal gjennomføre en miljørisikoanalyse av sin virksomhet, og vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på virksomhetens område eller utenfor. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal miljørisikoanalysen oppdateres.

Tiltakshaver skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

3.2 Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikoanalysen skal tiltakshaver iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Tiltakshaver skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

3.3 Etablering av beredskap

Tiltakshaver skal på bakgrunn av miljørisikoanalysen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset

¹ Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996 nr. 1127

den miljørisikoen som tiltaket til enhver tid representerer. Beredskapen mot akutt forurensning skal øves minimum en gang per år.

3.4 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift². Tiltakshaver skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller. Kystverket er rette myndighet for akutt forurensning, og skal kontaktes på følgende telefonnummer: 33 03 48 00, eller e-post: vakt@kystverket.no

4 Utfylling av masser

4.1 Mottakskontroll

Tiltakshaver skal utarbeide en dokumentert rutine for mottakskontroll for masser som skal anvendes til utfyllingen. Mottakskontrollen skal gjennomføres av tiltakshaver, før utfylling, på alle lass som mottas med steinsmasser.

Tiltakshaver må kunne dokumentere at det er stilt krav til masseleverandører om et definert lavt vektinnhold av plast i massene.

4.2 Utlegging av sand før gjennomføring av utfylling

Før utfyllingen iverksettes skal det legges ut et 30 cm lag med sandmasser over et område som omfatter selve utfyllingsarealet. Sandmassene skal være fri for forurensning og skal tilfredsstille tilstandsklasse I-II i henhold til Miljødirektoratets veileder for *Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota* (M-608/2016). Sandmassene skal heller ikke inneholde plast eller annet avfall, og skal være av en beskaffenhet om gjør dem egnet til å forhindre oppvirvling og spredning av forurenset sediment når steinmassene legges ut.

Det stilles ikke krav til utlegging av sandmasser der sjøbunnen allerede er dekket av eksisterende fylling, da det ikke foreligger noen vesentlig fare for oppvirvling av sediment på disse stedene. Tiltakshaver er selv ansvarlig for å kartlegge hvor det vil være behov for utlegging av sand, og hvor dette ikke vil være nødvendig på grunn av eksisterende fylling.

Tiltakshaver skal kunne dokumentere hvor mye sand som blir fylt ut, samt kunne kartfeste hvor sand har blitt fylt ut (angitt på kart med koordinater). Dette skal rapporteres jf. punkt 9.

4.3 Gjennomføring av utfyllingen

Utfylling av masser skal gjøres på en måte som minimerer spredning av forurensning, og skal gjennomføres så skånsomt som mulig med de beste tilgjengelige teknikker (BAT). Teknologien skal vurderes ut fra sedimentenes beskaffenhet og videre håndtering, og skal også vurderes underveis i arbeidet. Kriterier for bytte av teknologi skal beskrives i internkontrollen.

² Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

Utfyllinger skal gjennomføres mest mulig skånsomt under rolige strøm- og vindforhold for å begrense spredningen av partikler i størst mulig grad. Det skal etableres en steinsjete i ytterkant av tiltaksområdet for å begrense spredning av partikler.

Utfylling av masser skal ikke gjennomføres dersom turbiditetsmåler er ute av funksjon.

Av hensyn til fisk skal det ikke gjennomføres utfyllingsarbeider mellom klokken 23:00 – 06:00 i tidsperioden mellom 1. mai og 1. november.

Det skal benyttes lenser med skjørt for å fange opp plast. Ved utfylling fra lekter, skal det foretas kontroll og oppsamling av sprengtråder i lensene og utenfor lensene etter dumping av hvert lass. Ved utfylling fra land skal det jevnlig foretas kontroll og oppsamling av sprengtråd i lensene. I mørket skal det benyttes belysning for å sikre at plast ikke kommer på avveie.

Det tillates ikke å bruke steinsmasser som inneholder plastarmering til utfylling. Dersom det påtreffes avfall skal dette sorteres fra og leveres godkjent avfallsmottak.

Mengder og tidspunkt for utfylling av masser, samt utfyllingsdybde og utfyllingssted skal loggføres og rapporteres, jf. vilkår 9. Oversikten skal være tilgjengelig for forurensningsmyndigheten.

Tiltakshaver skal tilpasse arbeidet og ta hensyn til naturressurser og friluftsliv. Holmen ligger i et deltaområde der gytefisk av laks og sjøørret har sin oppvandring til Drammenselva i månedene mai til november. Drammen havn må derfor kunne redegjøre for risikoforhold for ytre miljø. Risikovurderingen skal beskrive hvordan Drammen havn tar hensyn til gytevandringene.

Tiltakshaver har ansvaret for å informere og sikre at vedkommende som skal gjennomføre utfyllingsarbeidene følger de vilkår som gjelder.

5 Kontroll og overvåking

5.1 Kontroll- og overvåkingsprogram

Det skal gjennomføres utslippskontroll og -overvåking av utfyllingsarbeidene i henhold til et kontroll- og overvåkingsprogram. Kontroll- og overvåkingsprogrammet skal inngå i internkontrollen. Programmet skal være tilstrekkelig omfattende til å avdekke eventuell spredning av forurensning i forbindelse med utfyllingsarbeidene.

5.2 Overvåking

Tiltakshaver skal ha en tilstrekkelig turbiditetsovervåking til å avdekke eventuell spredning av partikler i forbindelse med gjennomføring av tiltaket.

Under anleggsperioden skal det kontinuerlig tas prøver/målinger av:

- Turbiditet i minst en referansestasjon som ikke er påvirket av utfyllingsarbeidet (utenfor tiltaks- og influensområdet).
- Turbiditet i minst en målestasjon som er påvirket av utfyllingsarbeidet og som maksimum ligger 50 meter fra tiltaksområdet.
- Målinger av pH.

Ved mistanke om at utfyllingsmassene kan inneholde finstoff med tungmetaller, skal det gjennomføres målinger på arsen, bly, kadmium, kobber, krom, kvikksølv, nikkel og sink før massene fylles ut. Det er ikke tillatt å fylle ut forurensede masser.

Tiltakshaver må også gjennomføre målinger på nitrogenforbindelser (nitrat, nitritt, ammonium og TOT-N). Prøvetakingsfrekvensen på nitrogenforbindelser skal baseres på virksomhetens miljørisikovurdering.

Måleprogram skal inngå i kontroll- og overvåkingsprogrammet. Måleprogrammet skal beskrive både prøvetaking, analyse og/eller beregning, herunder:

- Prøvetakings- og analysemetode.
- Valg av måleperioder.
- Bergeningsmodeller og utslippsfaktorer som benyttes.
- Beregning av usikkerhet i målingene for rapporteringspliktige komponenter.

Det skal gjennomføres kontinuerlige turbiditetsmålinger så lenge utfylling pågår. Hvis turbiditetsmåler er ute av drift må arbeidene stanses. Turbiditetsmålingene skal utføres i henhold til norsk standard (NS 9433:2017), og grenseverdien for turbiditet er satt til 10 NTU over referanseverdi. Ved overskridelse av referansenivå med >10 NTU utover en periode på 20 minutter skal arbeidene stanses, årsaksforholdene avklares og nødvendige avbøtende tiltak gjennomføres. Arbeidene kan ikke starte opp igjen før turbiditeten er på et stabilt nivå under grenseverdien. Ved overskridelser av turbiditetsgrensen, som skyldes utfylling, skal Drammen havn vurdere å ta vannprøver for å måle miljøgiftinnholdet. Denne vurderingen skal være forankret i miljørisikovurderingen. Med miljøgiftinnholdet menes det i dette tilfelle arsen, bly, kadmium, kobber, krom, kvikksølv, nikkel, sink, PAH¹⁶, PCB og TBT.

Tiltakshaver må selv gjøre en vurdering av hvor turbiditetsmålerne skal plasseres, basert på utførte turbiditetsmålinger og eventuelt målinger av temperatur og salinitet.

pH skal måles i tiltaksområdet under hele anleggsperioden. Utfylling må stanses i perioder med pH i overflatevann (målt på 1 meters dyp) høyere enn 8,5. Arbeidene skal ikke gjenoppstas før pH-målinger viser en pH-verdi på under 8,5.

5.3 Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll

Tiltakshaver skal ta vare på alle prøveresultater og annen dokumentasjon fra kontrollen og overvåkingen av driften. Opplysningene skal lagres i minst fem år, og de skal være tilgjengelige ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten, jf. forurensingsloven § 50.

Tiltakshaver skal den 1. mars hvert år rapportere inn resultatene fra turbiditetsmålingene og vannanalysene for det foregående året i årsrapporten. Denne skal oversendes til Fylkesmannen.

5.4 Kvalitetssikring av målingene

All prøvetaking, behandling og analyse skal utføres etter Norsk Standard (NS). Dersom NS ikke finnes, kan annen, utenlandsk/internasjonalt standard benyttes. Laboratorier/tjenester med relevant akkreditering skal benyttes der dette er mulig.

6 Støy

Virksomheten har ikke søkt om tillatelse til å slippe ut støy, men må forholde seg til eventuelle reguleringsbestemmelser og *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* (T-1442/2016).

7 Avfall

Tiltakshaver plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Tiltakshaver plikter å sørge for at all håndtering av produsert avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldene regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensingsloven, herunder avfallsforskriften.

8 Resipientovervåking

Tiltakshaver skal sørge for overvåking av Drammensfjorden. Overvåking av fjorden skal foregå i hele anleggsperioden og til minimum et år etter anleggs slutt.

Hensikten med overvåkingen er å sørge for at vannforekomstens økologiske og kjemiske tilstand ikke forringes.

Tiltakshaver skal overvåke hvordan forurensning fra utfyllingsarbeidene påvirker økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomsten. Overvåkingen skal være i samsvar med føringer i Vannforskriften vedlegg V³, og skal belyse påvirkningen av utfyllingsarbeidene. Overvåkingen skal belyse tiltakshavers bidrag til samlet tilstand i vannforekomsten.

Tiltakshaver skal i samarbeid med nødvendig fagekspertise utarbeide et overvåkingsprogram og redegjøre for hvilke elementer som vil bli undersøkt. Plasseringen av prøvetakingspunkter og prøvetakingsfrekvens, samt hvordan og i hvilke medier (biota, sediment etc.) undersøkelsen vil bli gjennomført, skal også begrunnes i programmet.

³ Forskrift om rammer for vannforvaltning (vannforskriften) vedlegg V.

Hvis det pågår annen overvåking i Drammensfjorden i regi av vannområde Drammenselva eller andre aktører bør det tilstrebes at overvåkingene samordnes. Det kan være hensiktsmessig at tiltakshaver bidrar til finansieringen av et felles overvåkingsprogram for de kvalitetselementer i vannforekomsten som kan være direkte eller indirekte påvirket av tiltakshavers utslipp.

Tiltakshaver skal oversende forslag til program for overvåkning etter vannforskriften til Fylkesmannen for eventuelle merknader senest 1. mars 2021.

Overvåkingen skal gjennomføres av fagkyndig, uavhengig konsulent i henhold til overvåkingsprogrammet. Der det er hensiktsmessig kan selve prøvetakingen gjennomføres av tiltakshaver selv i samråd med konsulenten. Tiltakshaver må i så fall redegjøre for dette i overvåkingsprogrammet.

Data som fremskaffes ved overvåking i vann, inklusiv sediment og biota, skal registreres i databasen Vannmiljø (<http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/>). Data rapporteres på Vannmiljø's importformat. Importmal og oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljø's kodeverk finnes på <http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no>.

Dersom miljøovervåkingen under eller ved avslutning av utfyllingsarbeidene avdekker forverring av Drammensfjordens økologiske eller kjemiske tilstand, skal det gjennomføres avbøtende tiltak. Avbøtende tiltak skal gjennomføres i samråd med Fylkesmannen.

Resultater fra resipientovervåkingen skal rapporteres til Fylkesmannen årlig, jf. punkt 9.1. Resultater skal også sendes til Fylkesmannen ved sluttrapport for tiltaket, jf. punkt 9.2.

9 Rapportering til Fylkesmannen

Det skal føres logg over resultater fra tiltaket og eventuelle uønskede hendelser som har inntruffet, samt korrigerende tiltak som ble iverksatt.

9.1 Årsrapportering

Tiltakshaver skal innen 1. mars hvert år rapportere utslippsdata fra foregående år. Årsrapport skal inneholde:

- Beskrivelse av tiltaket og utført arbeid.
- Beskrivelse av uønskede hendelser eller avvik fra tillatelsen som har oppstått under arbeidene, og hvilke avbøtende tiltak som har blitt iverksatt.
- Angivelse av område for utfylling (angitt på kart med koordinater), tidspunkt for utfylling og mengde masse fylt ut.
- Angivelse av område for utfylling av tildekkingsand (angitt på kart med koordinater), tidspunkt for utfylling og mengde masse fylt ut.
- Beskrivelse av erfaring med utstyr, teknologi osv.
- Resultater fra overvåkingsprogram (turbiditetsmålinger, vannanalyser, pH og nitrogenforbindelser).
- Plastinnhold i utfyllingsmassene.
- Dokumentasjon på at masser som har blitt fylt ut tilfredstiller kravene i tillatelsen.

- Resultater fra resipientovervåking.
- Dokumentasjon på at data er lagt inn i vannmiljø.

9.2 Sluttrapport

En rapport fra arbeidet skal sendes Fylkesmannen senest 12 uker etter at utfyllingsarbeidene er avsluttet. Rapporten skal inneholde:

- Beskrivelse av tiltaket og utført arbeid.
- Beskrivelse av uønskede hendelser eller avvik fra tillatelsen som har oppstått under arbeidene, og hvilke avbøtende tiltak som har blitt iverksatt.
- Angivelse av område for utfylling (angitt på kart med koordinater), tidspunkt for utfylling og mengde masse fylt ut.
- Angivelse av område for utfylling av tildekkingsand (angitt på kart med koordinater), tidspunkt for utfylling og mengde masse fylt ut.
- Beskrivelse av erfaring med utstyr, teknologi osv.
- Resultater fra overvåkingsprogram (turbiditetsmålinger, vannanalyser, pH og nitrogenforbindelser).
- Plastinnhold i utfyllingsmassene.
- Dokumentasjon på at masser som har blitt fylt ut tilfredstiller kravene i tillatelsen.
- Eventuelle analyseresultater av sedimentprøver tatt i etterkant av tiltaksgjennomføringen.
- Resultater fra resipientovervåking.
- Dokumentasjon på at data er lagt inn i vannmiljø.

Vedlegg 1

Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg.

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2` ,6,6` -tetrabromo-4,4` isopropyliden difenol)	TBBPA

Klorerte organiske forbindelser

Dekloran pluss (syn og anti isomere former)	DP (syn-DP, anti DP)
1,2-Dikloretan	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Trikloreten	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	TCS
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

Enkelte tensider

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

Nitromuskforbindelser

Muskxylen

Alkyfenoler og alkylfenoletoksylder

Nonylfenol og nonylfenoletoksylder	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksylder	OF, OP, OFE, OPE
4-heptylfenoler (forgrenet og rettkjedet)	4-HPbl
4-tert-pentylfenol	4-t-PP
4-tert-butylfenol	4-t-BP
Dodecylfenol m. isomerer	DDP
2,4,6 tri-tert-butylfenol	TTB-fenol

Per- og polyfluorerte alkylforbindelser (PFAS)

Perfluoroktansulfonsyre (PFOS), inkl. salter av PFOS og relaterte forbindelser	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluorheksansulfonsyre (PFHxS), inkl. salter av PFHxS og relaterte forbindelser	PFHxS, PFHxS-relaterte forbindelser
Perfluorobutansulfonsyre (PFBS), inkl. salter av PFBS og relaterte forbindelser	PFBS, PFBS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre	PFOA

Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer C9-PFCA – C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTrDA, PFTeDA
--	--

Tinnorganiske forbindelser

Tributyltinnforbindelser	TBT
Trifenyltinnforbindelser	TFT, TPT
Dibutyltinnforbindelser	DBT
Dioktyltinnforbindelser	DOT

Polysykliske aromatiske hydrokarboner	PAH
--	-----

Ftalater

Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Benzylbutylftalat	BBP
Dibutylftalat	DBP
Diisobutylftalat	DIBP

Bisfenol A	BPA
-------------------	-----

Siloksaner

Dodekametylsykloheksasiloksan	D6
Dekametylsyklopentasiloksan	D5
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4

Benzotriazolbaserte UV-filtre

2-Benzotriazol-2-yl-4,6-di-tert-butylphenol	UV-320
2,4-di-tert-butyl-6-(5-chlorobenzotriazol-2-yl)phenol	UV-327
2-(2H-benzotriazol-2-yl)-4,6-ditertpentylphenol	UV-328
2-(2H-Benzotriazol-2-yl)-4-(tert-butyl)-6-(sec-butyl)phenol	UV-350